Un manresà de l'any sis

L'anterior anècdota ens recorda la mala jugada que, en temps de la Solidaritat, feren uns quants parlamentaris catalans joves a l'aleshores diputat per Manresa.

Per a lluirs correries nocturnes, els al·ludits parlamentaris s'havien encarregat unes targetes on es llegia:

Leoncio Soler y March

Totes les horitzontals de Madrid en tenien.

Anècdota ministerial

Es coneguda la semblança de Castelao amb el senyor Nicolau d'Olwer. El diputat gallec contà, dies enrera, una anècdota.

Quan el polític català era ministre d'Economia, rebé un dia la visita de Castelao. En veure'l, Nicolau se li apropa i després de donar una ullada a un mirall que hi havia al despatx, es treu les ulleres i diu:

—Es per no confondre'ns, sap?

Riera i Puntí, celebritat catalana

El President de la Generalitat, amic de les bones anècdotes, explicava ara fa dues setmanes, als seus acompanyants, en el trajecte de Barcelona a la Floresta, que fa molts anys fou denunciat a Lleida un article de l'esmentat doctor, publicat a un periòdic del qual precisament el senyor Macià, diputat, era director.

El senyor Macià fou cridat a declarar i, per a salvar la responsabilitat del senyor Riera i Puntí, es confessà autor de l'article.

—Com s'entén? — objectà el jutge —. Aquest article és signat per persona coneguda.

—No em faci riure! — replicà el senyor Macià —. El senyor Riera i Puntí, persona coneguda? Si és un pseudònim meu!

—Doncs a mi em sonen aquests cognoms junts.

—Potser sí, senyor jutge. Aquest Riera i Puntí no és, a dir veritat, una ficció. Ha existit realment. Fou un gran patriota català, oblidat, del segle XVII, i jo ara, per retre-li homenatge, signo molts treballs patriòtics amb el seu nom. Veliaquí!

La República no afluixa

El nostre amic Francesc Aldaz, advocat i periodista que no nega mai un favor a ningú, no podia refusar de recomanar a una alta autoritat de la República el trasllat sol·licitat per un humil subordinat d'aqueixa autoritat. Rebé aquesta resposta:

«Estimat Paquito: He rebut la teva lletra i accedeixo de bon grat al que em demanes. Avui mateix serà comunicada l'ordre de trasllat a l'interessat. Mana sempre.»

La comunicació rebuda pel subordinat deia, poc més o menys:

«Vista la seva demanda, he resolt desestimar-la, sobretot per haver-la feta recomanar.»

Comentant el desengany, que per cert no mereix, exclamava l'Aldaz al Colon:

—La República és una cosa seriosa, però, en casos com aquest, potser que afluixi!

El contacte directe amb el poble

Quan Lucien Dubech, l'intel·ligent redactor de *L'Action Française*, vingué a Barcelona per a parlar al Conferentia Club, portava, aprofitant el viatge, l'encàrrec d'escriure uns articles sobre la República Espanyola i la qüestió catalana per al *Je suis partout*.

Com tothom sap, *Je suis partout*, influenciada a ben segur per tots els Quiñones que vegeten enllà dels Pirineus, és una publicació que no cessa, cap setmana, de desacreditar el nou règim que des del 14 d'abril de l'any passat existeix ací. D'altra banda, Lucien Dubech, home eminentment de dreta, té fama ben guanyada d'intemperant i verinós.

—Ai!, el que dirà! — pensàrem tot seguit.

Però Lucien Dubech no ha escrit res sobre les nostres coses al *Je suis partout*. Només ha publicat a *L'Action Française* uns articles que, si bé no ens són gens favorables, tampoc porten un excés de mala intenció.

Sobretot, el que tracta de Catalunya. A casa nostra, l'esperit ferotge de Lucien Dubech fou vençut per la simpatia del President Macià. Aquest, quan Dubech anà a visitar-lo, es trobava conversant amb uns pobres habitants de la barriada de Pekín, víctimes d'un aiguat, que li remerciaven el que havia fet per ells.

—Que n'és de bonic, aquest contacte veritable del President amb el poble! — exclamà Mme. Dubech.

—*Ça? C'est du chiqué*! — saltà l'escriptor francès, creient que aquella escena estava preparada.

Però conversà, també ell, amb aquella gent humil, i després amb l'Avi.

I sortí convençut.

Novetats de cautxú per al bany i la platja

Gorres - Sabatilles - Jocs de mar - Pirogues - Cinturons

"Cautxú Català"

Corts Catalanes, 615
Ronda de Sant Pere, 12
Passeig de Gràcia, 127

L'ESTIUEIG POPULAR

Estampa de la platja de Montgat

INTROITO

Totes les dissabtes, durant l'estiu, Barcelona es buida com una magrana madura, i vessa de gent que envaeix les platges dels voltants i els redossos muntanyencs. Aquesta escampadissa, vista des de la ciutat, té característiques de fugida; des d'un dels pobles de la costa, sembla una inundació.

No cal dir que la major part de la gent es queda per les platges. La jovenalla que viu encofurnada als pisos estrets de Barcelona, somia, tota la setmana, a fer-se un posat de Joan Crawford o de Douglas Fairbanks junior i anar a iodar-se a la platja de Montgat, tal com fan les autèntiques *stars* — ho han vist a les revistes especialitzades — a Miami o Palm Beach. Aquesta enlairada, val a dir-ho, aspiració és digna de respecte.

Les platges convertides en uns formiguers...

La descongestió setmanal de la ciutat presenta dos caires: el dinàmic i el contemplatiu. El primer és representat per la jovenalla esmentada; el segon l'encarna aquell home madur i rodanxó, que, en baixar del tren a l'estació de Masnou, es tomba d'esquena a l'aigua i s'entafura dins d'un d'aquells autòmnibus que esperen mig adormits, arrambats a la vorera, el probable viatger, per a endur-se'l a pagès.

El dinàmic, així que surt de casa, la motxilla i la tenda de campanya a l'esquena, el casquet i el vestit blanc — tot plegat setze pessetes — ben cenyit al cos, ja fa tabola; continua fent-ne pel tren i per les estacions de pas. Salta com una cabreta esbojarrada per dins dels vagons i per les plataformes dels trens. S'enfila pels topos dels cotxes, puja o baixa per les finestres. I així que arriba a Montgat, el seu dinamisme, fermat tota la setmana a l'estretor del pis, o lligat per una cama a la pota de la taula del despatx o del magatzem on treballa, se li desboca, se li desenfrena, i no té altre remei que deixar-lo fer. En tot això, el mar, el bany i el iode no passen d'ésser un pretext inconscient.

Sembla, tanment, com si l'agitació de les onades i la calor del sol encomanessin un ritme accelerat de jazz als que s'hi acosten.

A muntanya, en canvi, és un bany-maria de calma. El contacte amb el misteri encalmat del paisatge, amb la blavor del cel, la qual toqueu gairebé amb els dits, resulta un sedant.

Al peu del mar hom sent la necessitat física de saltironejar com un cadell enjogassat; a muntanya, al contrari, s'hi somia ajaçat sota l'ombra amable d'un pi.

SCHERZO

Dissabte. Són les tres de la tarda. El noi i la noia fa setmana anglesa. Han plegat del despatx a la una. Han cuitat a dinar, i immediatament han començat els preparatius indispensables per a l'excursió dominical. En aquell pis reduït del carrer de les Basses de Sant Pere, s'hi respira agitació. Escampats damunt de taules i cadires, la roba, els barnussos, el pneumàtic, els pals de la tenda, la màquina de retratar i la gramola portàtil. En sortir del despatx — ella fa de *meca* en un i ell duu la correspondència en un altre — han quedat entesos amb els companys per a trobar-se a l'estació, abans de les cinc, l'hora de sortida del tren de la Costa, que arriba fins a Mataró; cal, doncs, apressar-se.

I aquesta escena, que nosaltres situem, més o menys capritxosament, al carrer de les Basses de Sant Pere, pot desenrotllar-se — i de fet s'hi desenrotlla igualment — en pisos de totes les barriades menestrals barcelonines.

A les cinc de la tarda del dissabte, l'estació de França és un pou sense fons, que ho engoleix tot. I si el diumenge al matí se us acut pendre el tren, veureu les platges convertides en uns formiguers immensos. La sorra a penes es distingeix. És coberta de toldos, de roba o de canya; de tendes, fetes de tela o de barnussos, i de barraques estrafolàries i multicolors. Dins de l'aigua els banyistes dominicals s'entrebanquen, car no hi caben. Hom fa una sota i quan vol sortir a flor d'aigua ensopega amb un obstacle que el destorba i el sorprèn. És un altre banyista, que feia el mort, de panxa al sol, o bé s'entortolliga amb unes cames amb les quals no comptava. Circular lliurement per l'aigua en dia de festa és molt més difícil i més perillós que no pas travessar la plaça de Catalunya al vespre, a l'hora de la congestió màxima.

Entremig de les barques, els rotllos de jovent ballen sardanes al so esquerdat d'una gramola enrogallada; altres, més aval, marquen figures de tango o de fox, seguint un piano de manera, tocat per un jove torrat pel sol, el nas lluent i vermell com una pell de tomàtec. Entorn seu, els més assenyats mengen tallades de síndria. És un espectacle bigarrat i enlluernador, que us obliga a cloure les parpelles de fadiga.

Evidentment, els altres dies el mar és més gran. Els diumenges s'empetiteix. Hi ha massa gent. No s'hi cap. I l'aigua, que el dia abans era clara i transparent com un mirall, avui és plena de llunes, untuosa.

Montgat és una de les platges d'estiu més típiques. És també la més democràtica de totes, probablement la de més caràcter. Té un to eminentment popular. Els John Gilbert i les Gretes i Marlenes que baixen del tren empentejant-se i deixant anar un *Ets una mona*! o un *Ai uix*!, no viuen de renda ni ocupen alts càrrecs.

Aquella estació de Montgat patinada pel fum gris brut de les fàbriques de productes químics dels voltants, i pel polsim negre dels vagons de carbó que jeuen a les vies mortes, dóna a la platja de Montgat un aire semblant als ravals barcelonins.

L'ull negrós del pont és senyalat per un llum vermell que parpelleja cansat. Cal travessar-lo. Passat el pont, la platja minúscula, amb quatre barques ajaçades a la sorra i les cases arrecerades damunt de la via.

Montgat té un aire de poble fronterer. Hi ha una pobrissalla que fa pensar amb els mugics, unes tavernes hòrrides amb uns llums somorts al sostre, que només es troben als pobles en els quals mai no fa sol. I pels voltants, uns ponts sota la via, on aquells s'aixopluguen, tapant-ne l'entrada amb trossos de sac. Els dies de feina la pobrissalla va a tirar l'art. Els diumenges pul·lula entre les casetes i recull la deixalla abandonada pels banyistes.

L'espectacle bigarrat d'aquesta platja fa rodar el cap. El mar bull, la gent formigueja per la sorra; els pianos de maneta i les gramoles, en competència, llencen els seus espinguets desafinats — heus ací un jazz autèntic — i voleien per l'espai unes sabates, una escarrotxa de síndria o una màquina de retratar, en amigable i mal intencionada barreja.

El soroll, que és eixordador, dura fins al migdia. Quan el tren de la una, que va fins a l'Empalme, fa sentir el seu xiulet estrident en travessar el pont, la remor s'apaga i el succeeix una calma sobtada. El xivarri és substituït per la remor apagada i apressada de les cassoles, els plats i els coberts. I unes columnetes blanquinoses de fum, àgils i joganeres, s'enfilen cap al cel.

ANDANTE MAESTOSO

Per art d'encantament diabòlic apareixen les llaunes de conserves, la plata de l'amanida i el plat d'arròs, escortats pel porró ple i el pa de barra. Tota aquella gent s'encaua a les tendes, cerca redós a l'ombra de les barques, de les roques o sota el toldo del bar. Dinamisme? Ja n'hi ha prou. Ara es tracta de refer els cossos. Per altra part, l'acte de disposar-se a engolir el dinar té alguna cosa de solemnial, tant a Montgat com a tot arreu.

Els talls de lluç, les cuixes de pollastre, les plates d'olives negres, les llesques de pa, circulen de mà en mà. En havent dinat, hom s'ajeu a la sorra, disposat a fer una migdiada que afavoreixi la digestió.

La veïna de l'escala que ha acompanyat la colla per tal de fer respecte, sent opressió al pit i es fa una barraca cobertora improvisada amb els barnussos i els llençols.

—Que es respira bé, ara! — exclama, fent un sospir interminable, tot afluixant-se la cotilla.

—Perquè en duu — li rondina una noia bruna, esportiva i fotogènica, d'ulls bronzejats, que contempla les fotos de cine de *La Crónica*, i que s'acomoda d'allò més bé amb una faixa minsa.

Després del dinar, abundant i atapeït d'espècies picants, cal una estona de repòs, car s'agafa nyonya. Des de les dues a dos quarts de tres, la platja paeix.

Lluny, però, han començat a fer funcionar la primera gramola i el primer piano de maneta. *La Reina ha relliscat* i el vals d'*El Teniente Seductor* ressonen, vagues, amb un aire trist i enyorat. La gent, naturalment, es deixonda. Es qüestió de tornar a practicar el dinamisme — ara en forma de ball—interromput durant el dinar.

LENTO. I FINAL

A la tarda ja és tota una altra cosa. Plana damunt la platja un ritme mandrós. El sol ja no pica tant; s'ha girat un ventet fresc que produeix esgarrifances. El corrent de garbí accentua la corba, que ara es fa molsuda, de les onades. Damunt d'aquestes salta ja la blancor irisada de l'escuma. L'aigua és freda, amb una fredor de glaç artificial.

Prou nedar! Es l'hora del ball; és el moment adequat per a deixar-se gronxar suaument pel ritme dels tangos o per la febre del fox; el moment propici a l'estovament sentimental, fet exprés per a escoltar amb gust una declaració tímida, xiuxiuejada a frec d'orella i la qual, no en dubteu pas, serà escoltada — en aquest moment històric el disc de *Mi caballo murió* és imprescindible —, amb una rojor oportuna i natural d'aprovació als pòmuls.

Es l'hora del refresc, orxata o cervesa, sedants. L'acompanyanta comença a fer l'ull viu, a vigilar les parelles i a cridar les noies per tal que cuitin a venir a aparar els atuells, escampats amb desordre per la sorra.

Per la platja i per les roques s'estenen unes grosses clapes d'ombra. El Sol, que el matí era groc com un rovell d'ou, ara és vermell com una taronja; sembla un ull irritat.

Es qüestió doncs de fer els preparatius per a la tornada. Cal lligar els paquets. L'estació de Montgat és espera. De mica en mica, amb una recança comprensible, hom lliga els paquets de la roba, encabeix a dins dels farcells els estris de cuina i pren el camí de l'estació.

És, tanmateix, una desfilada èpica. Aquell pont negre va vessant, amb parsimònia, des de les set del vespre fins a les deu, una riuada inestroncable de gent. El cap d'estació ha d'arrenglerar un tren darrera de l'altre per tal d'encabir-l'hi; no dóna pas l'abast. Els que sobren, que són molts, han d'agafar el tramvia de Montgat, per tal de poder pescar l'autòmnibus o el tramvia de Badalona, a les parades dels quals hi ha unes cues interminables.

Tothom s'encaua a les tendes, cerca redós a l'ombra...

Mentre esperen el tren, a l'estació s'entretenen cantant, jugant a pilota, ballant sardanes o jugant a boxa. Els més pacífics s'asseuen damunt de les piles de rails i expliquen l'argument de les pellícules que han vist projectar, entre setmana, al Condal o al Triomf.

Algunes parelles escadusseres es passegen abstretes amunt i avall de l'andana, mentre la mare o la veïna que els acompanya els contempla de cua d'ull.

La pujada al tren és una cosa indescriptible. Si us crèieu que els pujadors i les plataformes dels vagons han estat fets expressament perquè els viatgers hi puguin pujar amb una relativa comoditat, l'espectacle de l'estació de Montgat, a l'arribada dels trens, us demostrarà el contrari. En efecte, als vagons s'hi puja per les finestres, pels topos; per tot menys pels pujadors. I no pas quan el tren es troba parat a la via, sinó quan comença a córrer o quan encara no s'ha aturat; pegant un bricó enorme... i quedant assegut a terra, a l'andana, alguna vegada, mentre el llum vermell del darrer vagó s'allunya...

La foscor del vespre aplaca la cridòria, calma els nervis dels banyistes diumengers, engoleix la gent, els farcells, les vestimentes blanques i els casquets; apaga les rialles i envolta la tornada a la ciutat amb una boira de tristesa...

No hi ha més remei, cal tornar al pis encongit del carrer de les Basses de Sant Pere, i, l'endemà, dilluns, al despatx a repicar el teclat de la màquina. Durant la setmana, caldrà amenitzar la monotonia de la feina fent castells enlaire amb la imaginació i planejant la sortida del dissabte pròxim.

JAUME PASSARELL

L'APERITIU

Balnearis. — En un moment determinat del segle XIX, a Catalunya la gent va descobrir la virtut curativa de les aigües del país, i es començà la construcció de balnearis. Els balnearis catalans en general acostumen a ésser a peu pla, i, si és possible, encara una mica més baixos que el nivell de les carreteres. Els constructors, d'acord amb la medicina, imaginaren que les senyores que anirien a peu dins les aigües tindrien l'histerisme arrapat a les cames en forma de gandúleria integral, i que per aquesta mena de malaltia el millor són els indrets enclotats i humits, amb arquitectura oriental o eclesiàstica. Gairebé tots els balnearis, que acostumen a ésser d'una mateixa època, o tenen forma de convent de monges caputxines o tenen forma de oromeda de xocolata representant una escena de *Les mil i una nits*. La forma oriental obeia al fet que aleshores a Catalunya no es banyava ningú, i el capitalisme d'aquella època tenia una idea peculiar sobre les ablucions una mica complicades; es creia que els banys eren un invent pecaminós i desaconsellat introduït en el nostre país pels moros. El tipus més clàssic de balneari oriental és el Vichy Català de Caldes de Malavella; el tipus eclesiàstic es pot apreciar per exemple a les Termes Orion, a can Blancafort de la Garriga, o a can Montagut de Ribes.

Un cop salvada l'arquitectura, qüestió importantíssima en els balnearis, es va tractar del confort i de l'aliment. El confort dels balnearis, en l'època que es varen inventar, obeia al criteri paleolític dels rectors rurals i dels traginers amb animal de bast. L'aliment es reduïa a unes sopes cloròtiques, a la vedella amb pèsols i al lluç que es mossegava la cua. La gent anava als balnearis per entristir-se, per avorrir-se profundament, per destruir-se l'estómac i per passar el rosari tres cops al dia. La cosa més important del balneari era la capella, i l'ésser més untat de privilegis era el capellà. Ésser capellà de balneari resultava un dels càrrecs més envejats entre la clerecia. El bisbat de Vic donava un importantíssim contingent d'aquesta mena de capellans. Les condicions que havia de reunir el clergue afavorit, a més a més de les canòniques, estaven gairebé reduïdes a saber jugar al tresillo, però no massa. Els capellans rupestres solen ésser uns formidables conèixedors d'aquest joc, com també ho són del burro mallorquí, anomenat canari, i del tuti sulfhastat. Per a ésser capellà d'establiment termal, un clergue molt hàbil en les cartes resultava perillós, perquè als que prenien les aigües també els agradava guanyar de tant en tant, i poder donar un *codillo* al capellà de la casa era considerat el màxim honor entre els banyistes.

El capellà del balneari tenia gos, el qual era bastant ben tractat a la cuina, però com que l'animal no era suficient per distreure'l, acabava provocant-se la malaltia adequada a les aigües del seu destí, per seguir el tractament facultatiu i ésser un pacient més. Un capellà amb reuma, o amb els ronyons o amb el fetge avariats, sempre guanyava prestigi davant dels ulls de les senyores. Hi ha hagut una època al nostre país que una malaltia d'aquelles que demanen cura d'aigües era considerada com un senyal de distinció.

Després del capellà, als balnearis no hi havia res, fora del prestidigitador que un cop cada quinze dies passava a fer jocs de mans, o la senyoreta més crítica de tots els pacients, que recitava aquells versos que diuen: *Volverán las obscuras golondrinas*, etcètera.

Tots hem tingut una tia vella, generalment vídua, que havia seguit els balnearis del país, i que de tant immergir-se dintre les banyeres impracticables, i de tant maquillar-se la mucosa de l'estómac de calç, sofre, bicarbonat i altres tòxics, va acabar tornant-se idiota i no va ésser bona per deixar-nos ni una misèria en el testament.

A França, els balnearis del segle XIX varen crear una literatura graciosa i vodevilesca; moltes històries entretingudes de Maupassant tenen lloc en els balnearis. Els herois d'aquell famós autor i els herois de la realitat, una mica tips de la família, aprofitaven l'excusa d'apedaçar-se un ronyó per dedicar-se al plat fort d'una comedianta opulent, d'aquelles que duien un barret de palla tot ple de cireretes.

Al nostre país, res d'això. El balneari català era la quintaessència del reaccionarisme i de les fulles dominicals. Només servien perquè aquelles ties que no ens han deixat res al testament es fessin la illusió que coneixien el món.

Actualment els balnearis del segle XIX conserven la mateixa carcassa i el mateix capellà. Les habitacions s'han modificat una mica, hi han posat aigua corrent, han estovat els llits, i fins han installat banyeres i dutxes pels qui no estan malalts, però tenen ganes de rentar-se.

La cuina també ha canviat, però és aquella cuina sòrdida i incolora dels restaurants que no són ni carn ni peix, en els quals la carn té gust de novella de Narcís Oller, i dóna la sensació que fa cinquanta anys que és morta, i el peix, invariablement, és pescat en un altre hemisferi.

Com que la vida ha variat considerablement, avui dia els balnearis catalans fan encara més que mai l'efecte de cosa ensorrada, humida, profundament avorrida i eclesiàstica, i és per això que quan jo em deixo caure en un balneari del país, em fa l'efecte que em fico entre dos fulls d'una d'aquelles edicions monumentals, relligades d'or i pasta que feia la casa Montaner i Simon, i que entre els dos fulls em quedo premsat, ofegant-me lentament, sentint la pressió del llibre i la pressió de l'Exposició Universal, de mossèn Collell, de la reina Maria Cristina i d'En Rius i Taulet.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA